

پاگردها و کارکردها

از مدت‌ها پیش درصدد بودم طراحی فرایند تربیت و یادگیری اثربخش را به مثالی تشبیه کنم تا برنامه‌ریزان، و طراحان این فرایند و مجریان و مربیان آن، به اهمیت این موضوع و ملاحظات مربوط به آن، توجه بیشتری کنند. چگونه می‌توانیم برنامه‌ها را به گونه‌ای طراحی کنیم که همهٔ کودکانمان، با توجه به ویژگی‌های رشدی زیر هفت سال خود، احساس موفقیت و توانایی کنند؟ یعنی اگر قرار باشد در مسیر حرکت به گونه‌ای قدم برداریم که همه به حدی از توانایی برسند و لذت موفقیت را بچشند، و هدف را به مثابهٔ یک قله بدانیم و باور داشته باشیم همهٔ کودکان توانایی دستیابی به اهداف و قله را در حد توان خود دارند، باید شرایط را به نحوی پیش‌بینی کنیم که همهٔ کودکان پله به پله رسیدن به قله را تجربه کنند. تعبیر پله برای این است که حرکت قدم به قدم هم‌سفران (مترقیان) برای رسیدن به اهداف مدنظر را به ذهن نزدیک کند. در معماری و در طراحی فضایی با چند طبقه، نیاز داریم پله‌هایی را تدارک ببینیم تا به طبقات بالا برسیم. در این طراحی هم دسترسی به طبقات بالا بسیار

اگر فعالیت‌های ما با ساختار وجودی کودک متناسب باشد، نه تنها کودک خسته و دل‌زده نمی‌شود، بلکه با علاقه به یاددهی و همراهی با مربی ادامه می‌دهد. فعالیت‌های متنوع درست مثل پاگردهای پله‌های یک ساختمان هستند که اگر استاندارد و مناسب باشند، مسیر را خوشایند می‌کنند.

هدف از تکرار مفهوم در قالب‌های متنوع، اصرار بر تحمیل و آموزش یک مفهوم به هر شکل نیست. یعنی کمیت مطالب و مفاهیم به میزان تعمیق و تأثیرگذاری آن‌ها اهمیت ندارد. از این‌رو، در هفت سال اول و در دوره پیش‌دبستانی، از آموزشی و مدرسه‌ای شدن فضای کودکستان به شدت پرهیز داریم. اما برای یادگیری اثربخش و کیفی کردن فرایندهای یاددهی‌یادگیری، از برنامه‌هایی منعطف و سیال با روش‌های متنوع و ویژگی‌های نام‌برده استفاده می‌کنیم. با این نگاه، برنامه‌های تربیتی آموزشی حتماً باید به گونه‌ای طراحی و دنبال شوند که در فاصله‌های مناسب، مثل پایان هفته یا پایان هر ماه، مطالب در قالب‌های متنوع و جذاب مرور شده باشند.

پیامدهای مثبت توجه به پاگردها

- احساس موفقیت همه کودکان؛
- مقایسه‌نشدن کودکان؛ چون قرار است همه به قله و بالا برسند؛
- تعمیق یادگیری مفاهیم، به جای آموزش‌های سطحی و ارائه مفاهیم متعدد؛
- افزایش شوق یادگیری در کودکان و علاقه‌مندی به ادامه مسیر یادگیری؛
- رشد همه‌جانبه کودک به دلیل بهره‌مندی از قالب‌های متنوع شعر، قصه، بازی و نمایش خلاق. چون هر فعالیت به رشد کودک، اعم از فردی و اجتماعی، عاطفی و شناختی کمک می‌کند؛
- تجربه کار گروهی و موفقیت گروهی از کودک؛
- متعادل شدن انتظارات مربی و اولیا از کودکان؛
- تأکید بر میزان یادگیری و همراهی همه کودکان به جای محتوامحوری یا رسیدن به حدی از یادگیری محتوا بر میزان یادگیری و همراهی همه کودکان تأکید می‌شود؛
- ارتقای کیفیت برنامه‌ریزی‌ها و اثربخشی فرایند تربیت و یادگیری.

مهم است و در صورتی که پاگردهای مناسب با جانمایی‌های درست داشته باشیم، مسیر هموار و جذاب خواهد بود.

این تدبیر فایده‌اش آن است که اگر دوست و هم‌سفری یا همان مربی همراه ما، به هر دلیلی از برنامه و فعالیت‌های پیش‌بینی‌شده جا بماند، پاگردها کمک می‌کنند کودک عزیزمان برای هم‌مسیر شدن و جا نماندن فرصت داشته باشد.

نکته مهم این است که پاگردها باید محیطی دلنشین باشند که کودک از ماندن در آن خسته نشود. تصور کنید پله‌هایی را پشت‌سر گذاشته‌اید و حالا در پاگردهای آن، موقعیت‌های متنوع و جذابی از نظر زیبایی‌شناسی برای شما تدارک دیده‌اند. حتی پذیرایی را به گونه‌ای پیش‌بینی کرده‌اند که شما در پاگردها احساس نشاط کنید و به ادامه مسیر علاقه‌مند شوید. حالا اگر بخواهیم این رویکرد را در طراحی و تدوین برنامه تربیت و یادگیری مصداق‌یابی کنیم، باید تعدادی واحد یادگیری را برای مرور و یادآوری، اما در قالب‌های متنوع، اعم از بازی، قصه، شعر، دست‌ورزی و نمایش خلاق پیش‌بینی کنیم.

در این رویکرد، مفاهیم و موضوعات قبلی در قالب‌های جدید یادآوری و تکرار می‌شوند. برای نمونه، اگر بخواهیم مفهوم و انتظار عملکردی مانند رعایت نظم را در کودکان شکوفا و محقق کنیم، به راحتی می‌توانیم آن را به‌طور غیرمستقیم و در قالب‌های متنوع و متفاوت نسبت به قالب یا فعالیتی که اولین بار برای ارائه این مفهوم به کار برده‌ایم، ارائه دهیم و برای کودک طرح یادگیری جذابی تدارک ببینیم. اگر برای اولین بار از قالب قصه یا بازی استفاده کردیم، تکرار همان قصه و بازی (به شرط جذاب‌بودن) یا ارائه قالب جدید، مانند دست‌ورزی یا نمایش خلاق، برای همان مفهوم تکراری (رعایت نظم)، فرصت و موقعیت یادگیری مناسبی را به وجود می‌آورد. این فرصت به مثابه پاگرد و ایستگاهی است که در آن مربی امکان بیشتری برای فهم و درک مفهوم موردنظرمان می‌یابد.

مهم‌ترین شرط تحقق این نوع برنامه‌ریزی، بهره‌مندی از فعالیت‌های فاخر و مناسب کودک زیر هفت سال است. فاخر به معنای دارای ویژگی‌ها و شاخص‌های فعالیت مبتنی بر نیاز، علاقه و ویژگی‌های رشدی کودک در ابعاد شناختی، عاطفی، مهارتی و

«چون که با کودک سر و کارت فتاد

پس زبان کودکی باید گشاد»